

BEATRICE ASK:

Öka föräldrarnas inflytande

Bristen på valmöjligheter för elever och föräldrar är ett av de största felen med den svenska utbildningspolitiken. Målen för skolan är också för många, ofta motstridiga och dessutom saknar de relation till verkligheten.

Likriktningen i den svenska skolan måste brytas. En skola som strävar efter likformighet riskerar att misslyckas med huvuduppgiften. I stället för en skola för alla blir det en skola för ingen.

Öppnas skolan för föräldrainflytande påskyndas den process mot ett friare skolsystem som skolbyråkratierna nu hindrar.

Beatrice Ask är moderat skolborgarråd i Stockholm.

Den svenska skolan befinner sig i kris. Det är en uppfattning som hävdas från många håll. Andra påstår motsatsen och menar att den svenska skolan står sig väl i jämförelse med andra länders.

Enligt min uppfattning blir generaliserande påståenden om den svenska skolan missvisande. Vi har många utomordentligt bra skolor, men vi har också skolor som dåligt motsvarar de krav och förväntningar vi måste ha på verksamheten. Den avgörande frågan är istället om vi har en bra eller dålig utbildningspolitik i landet.

Orättvist utbildningslotteri

En av de viktigaste händelserna i livet är skolstarten. Hur de första kontakterna och erfarenheterna med och i skolan fungerar präglar vars och ens fortsatta skolgång och inställning till det arbete studier utgör. Mot den bakgrunden måste man ifrågasätta om det utbildningslotteri som vi utsätter svenska barn för är rimligt.

I socialdemokratisk anda har vi i Sverige tagit ifrån föräldrarna inflytandet när det gäller valet av skola. Istället sorteras barnen av inblandade myndigheter, barnomsorg och skola, i "lämpliga klasser", vilka placeras i skolbyggnader utifrån den "sk närhetsprincipen". Dessa klasser förutsätts sedan följas åt genom hela grundskolan. Den sammanhållna klassens princip är en av de viktigaste i den socialdemokratiska skolpolitiken.

För de flesta elever skapar detta system inga större problem. Har klassen dessutom tur att få en engagerad och kunnig lärare brukar skoltiden fortlöpa utan större komplikationer. Men många barn

trivs inte. Passar inte in eller hinner inte med i den allmänna studietakten. För dem blir utbildningsmaskinen snabbt ett hinder för utveckling.

Byta skola inget fel

Att som förälder eller enskild elev ta sig ur problemen är svårt. Att byta skola eller klass utan att ha flyttning från orten som skäl, är i det närmaste omöjligt. Mobbing, skolk eller skoltrötthet skall istället bearbetas. Att man inte trivs blir om det tar sig mer konkreta uttryck ett symptom på att den enskilde har problem. Önskemål om en annan skola möts också med misstänksamhet. Varför skulle den andra skolan vara bättre än vår?

Denna statiska inställning till en verksamhet fylld av stora och små människor måste vara fel. Det behöver ju faktiskt inte vara något fel på någon, därför att en elev inte trivs. I andra sammanhang framhålls tvärtemot att personkemin är viktig och att det kan vara positivt att få byta arbetsmiljö – självklart gäller det också skolan.

Lika viktigt är att vi börjar ta hänsyn till föräldrarnas inställning. Om föräldrarna är negativa till skolan, klassen eller lärarna kommer det ofrånkomligt att påverka barnens situation. En stelbent attityd till val av och byte av skola får därmed en negativ effekt på skolresultatet. Bristen på valmöjligheter för elever och föräldrar är ett av de största felen med den förda utbildningspolitiken.

Ett annat avgörande fel är att målen för skolan är för många, ofta motstridiga och dessutom att de saknar relation till verkligheten. Skolan har ständigt ålagts nya uppgifter, utan att riksdagen gjort en nödvändig kalkyl över tids- och resursåtgång

om målen ska uppfyllas. Enligt min mening är läroplanen och liknande dokument ett bra exempel på att man voterat för lite i riksdagen. Det blir aldrig bra när man försöker få med alla olika uppfattningar i samma beslut. Måldokumentet för skolverksamheten är dessutom otydliga. Det skapar problem och konflikter för lärarna i den dagliga verksamheten.

Men ett ännu större bekymmer är det stora intresse för trender inom pedagogiken som svenska politiker visar. Den

Man måste ifrågasätta om det utbildningslotteri som vi utsätter svenska barn för är rimligt.

”nya matematiken” som infördes på 70-talet och sedermera avskaffades är kanske det tydligaste exemplet. Men det finns också andra idéer som beskurit lärarnas utvecklingsmöjligheter och definitivt undergrävt den självkänsla som kreativa yrken kräver.

Just nu upplever Waldorf- och Montessori-pedagogiken ett uppsving inom den offentliga skolan. Varje skolstyrelse med aktning försöker se till att det finns några klasser med denna inriktning. Kanske skall man vara tacksam över att dessa idéer kräver specialutbildade lärare, vilket gör det omöjligt att som vanligt är i svensk skola, pröva idén i alla skolor över hela landet samtidigt.

Bryt likformigheten

Utveckling förutsätter mångfald och valfrihet. Därför anser jag att den likriktning som präglar skolan måste brytas. Den sammanhållna klassen, inställningen till

föräldrars fria val, och sättet att pröva nya idéer bygger på en socialistisk människosyn, byggd på rädslan för olikheter. Men en skola som strävar efter likformighet riskerar att misslyckas med huvuduppgiften. I stället för en skola för alla blir det en skola för ingen.

Bristen på valmöjligheter för elever och föräldrar är ett av de största felen med den förda utbildningspolitiken.

Mot den här bakgrunden är den decentralisering som pågår inom svenskt utbildningsväsende positiv. Att fler beslut fattas närmare verksamheten kommer att medföra starkare krav på variation och lokal hänsyn. Men det går för sakta och som kommunal skolpolitiker känner jag oro för att riksdagen skall slå fast för många nationella riktlinjer, med argument att man värnar en likvärdig utbild-

ning i hela landet. Utöver riksdagen utövar de fackliga organisationerna naturliga bromsklossar. Idéer om mer konkret utvärdering, tas omedelbart som ett angrepp på enskilda lärare. Att diskutera skolans innehåll leder ofelbart till splittning intressegrupper emellan.

Enligt min uppfattning måste processen mot ett friare skolsystem påskyndas. Det klarar det politiska systemet inte av självmant. Därtill är skolbyråkratierna för starka. Progressiva skolpolitiker måste därför inrikta arbetet på det viktigaste, nämligen att öppna skolan för föräldrainflytande. Ge föräldrar rätten och den praktiska möjligheten att välja skola. Det kommer inte att skapa kaos i planeringen, många är faktiskt nöjda med sin tilldelade placering. Däremot kommer idéerna i bra skolor att spridas och en och annan elev som idag är dömd att misslyckas kommer att hitta rätt skola. Svårare än så är det nog inte att åstadkomma ett verkligt systemskifte i skolan.